2003. január 10. - **A Rottenbiller utcában kapott helyet annak idején a KISZ Központi Művészegyüttes.** Volt idő, amikor 33 csoportban ezerháromszáz művész dolgozott az alkotóműhelyben. Ennek egyik tagozata volt a ma is létező Rajkó zenekar. Ebben az intézményben, a Talentum Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola, Nemzetközi Tánc- és Zeneművészeti Szakiskola és Kollégiumban cigánygyerekek tanulnak, nevelődnek. Hírük a világban jó, a környező országokból is érkeznek tanulók, még svéd és német vendéghallgatóik is voltak. A végzős táncosaikat szinte szétkapkodják.
A normatív támogatás a működési költségeknek mintegy a felét fedezi. A hiányzó részt kellene az alapítványnak hozzátennie. Ám az alap kasszája sajnos általában üres. Hiányzanak a bőkezű adakozók. A Rajkók és a táncosok külföldi föllépései hozzák a konyhára azt a pénzt, amiből eltartják az intézményt - magyarázza Gerendási István igazgató, aki mind a huszonöt szolgálati éve alatt itt dolgozott Az iskolához szorosan kapcsolódó Talentum Kulturális Fórum Alapítvány kéttagozatú együttese a rendszerváltás óta állami támogatás nélkül működik. Az utóbbi tíz évben mégis bejárták a fél világot.
Nincs még egy professzionális együttes az országban, amely ilyen anyagi feltételek mellett dolgozna. Az épület a Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány tulajdonában van. Eddig sikerült megőrizniük a szívességi lakáshasználó státusát. Kormányszintű ígéret, hogy januártól kapnak némi apanázst, anélkül, hogy államosítanák az együttest Erre nagy szükségük volna. Az oktatók és tanárok megalázó alamizsnáért dolgoznak - mondja az igazgató.
- A cigányok közt is akadnak gazdagok. Megpróbálták-e a jómódú romákat adakozásra bírni?
– Mindenkit igyekeztünk megszólítani, akikről úgy gondoltuk, hogy feladata lehet egy ilyen intézmény segítése: a kisebbségi önkormányzatokat, a cigányszervezeteket és a tehetős romákat. Ám ezek a kezdeményezéseink általában sikertelenül végződtek.
– 2002-ben ünnepelte alapításának ötvenedik évfordulóját a Rajkózenekar. Melyek voltak az esztendő jelentősebb eseményei?
– Az év első felében a július 13-i margitszigeti ünnepi koncertre készültünk. Szerencsére Koltay Gábor igazgató jóvoltából nem kellett bérleti díjat fizetnünk az előadásért, fedezték a reklámot is. Erre az eseményre az ország különböző részeiből és külföldről is érkeztek fellépők, akik egykor a Rajkózenekar tagjai voltak. A Hungaroton megjelentetett egy, a régi felvételeket tartalmazó jubileumi CD-t, amely aranylemez lett. Évente mintegy félszáz nagy sikerű Duna-koncertet adunk a külföldi vendégeknek a Bábszínházban. Az ország más városaiban is föllléptünk, számos fesztiválon szerepeltünk.
- A vidéki városok egykori művelődési házai ma is fogadóképesek?
- Olyan rossz helyzetben vannak, hogy a mi produkciónkat nem tudják megvásárolni. Emiatt majdnem teljesen kikerültünk a vidéki kulturális vérkeringésből. A fesztiválok enyhítenek valamit ezen a hiányon.
Szerencsére néhány külföldi meghívásnak is eleget tehettünk. Többek között újra ellátogattunk egy kis csapattal Ausztráliába, és Németországban, Ulmban részt vettünk a Duna-fesztiválon. A margitszigeti előadást látta Markó Iván és Szinetár Miklós is, mindkettejüknek nagyon tetszett a műsor. Ezután Markó még egy zenekari próbánkra is eljött, bemutattuk, hogy a zenekar Bartók- és Kodály-műveket is kitűnően játszik. Könnybe lábadt a szeme meghallgatásuk közben. Azt mondta, húsz éve érlelődik benne a gondolat, hogy a cigányság ősi tehetségét ő is megmutathassa országnak-világnak. Ez az elhatározás most megvalósul, Romantiáda címmel elkészült egy balettelőadás. Külön érdekesség, hogy élő zenei kísérettel táncolják a Fesztivál

Balett művészei. A Nemzeti Színház mindhárom előadása telt ház előtt zajlott.
– Mi ennek a műnek az üzenete?
– Talán az, hogy ebben a kis országban jól meg kell férniük cigányoknak és nem cigányoknak Elsősorban a találkozási pontokat kellene keresni, és észrevenni a másikban az értékeket Kíváncsian várom, miként fogadják majd ezt az üzenetet a nézők. A másik, hasonlóan nagy feladat a december 26-i operaházi hegedűgála volt, huszonhat ország közvetítette egyenes adásban. Vendégünk volt Baráti Kristóf hegedűművész, aki Bartókot dirigált. Itt is láthattuk a Fesztivál Balettet és Markó Iványt, akik a művész Liszt hátborzongató csárdására, a Haláltáncra készült koreográfiáját adták elő. Hallhattuk Lajkó Félixet, aki többek között a Tiszán innen, Dunán túl című népdalhoz improvizált. Táncosaink a Horváth István és Berzsenyi László koreográfus rekonstruálta cigánytáncot adták elő.
Úgy tűnik, ez a két esemény meghatározza majd az együttes jövőjét. Az évtizedes stagnálás után végre fölfelé ívelhet a Rajkók ügye, hiszen az említett műsorokból 2003-ra már számos előadást lekötöttek velük. ZÉTÉNYI ZOLTÁN

Sydney, Melbourne, Wollongong, Canberra, Adelaide. Ezek voltak a főbb állomásai az együttes őszi öthetes ausztráliai turnéjának. Brisbane belvárosában szabadtéri bemutatkozó minikoncertet adtak a zenészek. Amikor felhangzott a zenéjük, az embereket valósággal megbabonázták, majd kis idő múltán felocsúdva tapsviharban törtek ki - meséli Májai Magdolna, az együttes sajtófőnöke az élményeit - Még az őslakos utcazenész is elismeréssel nyugtázta a produkciót. Az ottani fesztiválra is visszavárják a zenekart jövőre.